

73 resp. 72 predočuje, pošto se Josip kao putativni otac Isusov u genealogiji ne broji. Broj članova varira, pošto ga nije Luka izrično fiksirao, kaošto je to učinio Matej u svojoj genealogiji. Isus je sin Marijin, koja se po židovskom običaju u rodoslovju ne navodi, no navodi se njezin otac Heli, ergo sin Helijev. Prema tomu Luka navodi očinsko deblo Marijino.

Zanimljivo je u IV. poglavlju razlaganje, zašto se ne navode tri kralja krvi Ahabove: Ohozija, Joas i Amazija u genealogiji Matejevoj. Izbija nove momente. Pisac drži, da se radi kod njih o službenoj osudi, t. j., da se kod njih upotrebila d a m n a t i o m e m o r i a e ili erasio nominis. Ta je bila običajna u Egipćana, Grka, Rimljana, a bila je i u Židova. Gospodin prijeti se već u Ex. 32, 33.: Qui peccaverit mihi, delebo eum de libro meo (povod poklonstvo zlatnom teletu); u 4 Reg. 21, 13.: delebo Jerusalem sicut deleri solent tabulae et delens vertam et ducam crebrius stylum super faciem eius. U prilogu prvom potvrđuje pisac to sa više primjera.

Lijepo razlaže tumačeći Mat. 1, 16, da je ovdje predočena genealogija Josipova; kao odlučni dokaz navodi čitanje u Syr-Sin (sy³): *Ἰωσήφ ὁ μνηστευθεῖσα παρθένος Μαρίας ἐγέννησεν Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν.* (Josephus, cui desponsata erat Maria virgo, genuit Iesum qui appellatur Christus). Heer prevodi i ovo mjesto: Josip, za kojega je bila zaručena djevica Marija, dao je u knjigu rodoslovja (sepher toleotot) upisati kao sina Isusa, koji se zove Mesija. Matej htio je, kako se vidi iz 1, 1. i 17. genealoški i tipološki dokazati, da je Isus Mesija kao sin Davidov. Prema tomu morao je Matej službeno formu nepromijenjenu predočiti odstranivši iz genealogije službeno izbrisana tri descendenta Ahabova i sačuvavši očinstvo Josipovo formulirano od židovskoga poglavarstva.

Židovima bo i pokrštenim Židovima vrijedio je kao genealoški dokaz samo regíster rodoslovni muške descendencije u službeno zajamčenoj i prema tomu jedinoj pravnoj formi.

Matej piše evanđelje za pokrštene Židove, zato hoće da im pre-

doči, da je Isus sin Davidov. A to je mogao samo onda, ako je naveo Josipa, prvoga potomka Davidova, kao službeno priznatog oca Božanskoga djeteta.

Stoga čitanje Syr-Sin (sy³) nije heterodokсно, nego ortodokсно i predočuje najstarije čitanje, dok se još dobro shvatao duh genealogije. Ne nijeće se tim čitanjem, da je Isus po Duhu Svetom začet od Djevice Marije, već se jasno ističe djevičanstvo Marijino dodatkom: *ὁ μνηστευθεῖσα παρθένος Μαρίας.* — „Sed cum addatur: cui desponsata erat Maria virgo et cum in 1 18 seq. clarissime virginitas asseratur, patet genuit impropríe sensu legali accipí, uti alias Joseph etiam pater Iesu vocatur sensu legali“ (Luc. 2, 48)¹.

Dr. Franjo Zagoda.

Elliott Walter C. S. P., *The Life of Jesus Christ, embracing the entire Gospel Narrative, embodying the Teachings and the Miracles of Our Saviour together with the History of His Foundation of the Christian Church.* New-York, The Columbus Press, 1912. U 8°, str. X + 763 + XXV. Stoji samo 1 dollar (= 5 K austr. vijednosti).

To je naslov najnovijeg „Života Isusa Krista“ napisana od čuvenoga bogoslova Elliott-a. I ako su se učenjaci novijeg doba natjecali, tko će jasnije prikazati život Boga-Čovjeka, ipak cijenim, da nijedan nije u tom tako uspio kao glasoviti pavlísta Elliott. Razlozi su slijedeći: Poznato je, da je izučavanje Palestine silno napredovalo. Palestinografija je — smijemo reći — moderna znanost. Prijašnjim piscima nije bilo moguće okoristiti se svim onim, što danas nama pružaju stečevine te najnovije znanosti. Pokraj napretka u palestinografiji, koraknulo se nešto i u tumačenju sv. Písma, toga prvoga vrela za život Isusov. Što se pak tiče umnih sposobnosti, koje rese prof. Elli-

¹ Knabenbauer: *Commentarius in evangelium secundum Matthaeum* p. 45.

otta, ne ćemo praći mjere, ako ustvrđimo, da ove ni najmanje ne zaoštaju za onim jednog Le Camus-a, Didon-a, našeg Glavaša i mnogih drugih, koji su nam u pismu predali život Isusa Krista. To je Elliott dokazao svojim mnogobrojnim bogoslovskim publikacijama. Nije dakle čudo, ako je njemu kraj novih prilika uspjelo natkriti dojakošnje pisce „Života Isusova“.

Glavno i bitno vrelo, iz kojega je pisac crpio podatke za „Život Isusa Krista“, jest sv. Pismo. Odatle je Elliott sabrao u ovu knjigu kronološkim redom sve one tačke, u kojima je govor o Isusu Kristu. Da djelo bude dotjeranije, autor navodi doslovno u engleskom prevodu od apostola napisane pojedine tekstove, što se odnose na žice Isusovo.

Ali Elliott-ov „Život Isusa Krista“ ne sastoji se samo od prostog prenosa apostolskih spisa, već pisac nastoji, da nam to i kritički razglobi i savjesno protumači. Pri tome se učeni profesor Elliott služi ponajvećma raznim katoličkim tumačima i sa ortodoksnim kritičkim otkrićima. Time je djelu osigurana prava katol. podloga.

Cijela knjiga je podijeljena u šest glavnih odsjeka. U „Uvodu“ („Introduction“ str. 1.—38.) nam autor riše narod i domovinu našeg Spasitelja. Hoćemo li pravo pojmiti žice Isusovo, nužno je, da se pozabavimo i sa zemljopisnom stranom onih krajeva, kamo je Isus dopirao, kao i sa onim političkim rimskim stanjem, koje je naš Gospodin našao, kad se je tijelom ukazao ovomu svijetu. Ovdje je pisac umetnuo i raspravu o pravovajranosti novozavjetnih knjiga.

Iza uvoda ulazi spisatelj u „Skroviito Isusovo življenje“ („The Hidden Life of Jesus“; 39.—120.). Ono nam potanko riše sve ono, što prethodi drugo poglavlje, naime: „Javno Isusovo življenje“ („The Public Life of Jesus“; 121.—522.), u kojem se očituje u najjasnijem obliku božansko poslanje Sina Marijina. Sve su Isusove zgode i čudesa u ovomu poglavlju opisana upravo majstorski. Za ovako lijepo uspješim poglavljem dolazi treće pod naslovom „Muka i smrt Isusova“ („The Passion and Death of Jesus“; 523.—722.). Ovo poglavlje može upravo ganuti srce čo-

vječje, jer mu ono na dugo pripovijeda ljubav našeg Otkupitelja i neudžnu njegovu trpnju zbog isključivo ljudskog roda. Na petom mjestu dolazi četvrto poglavlje o „Isusovu Uskrsnuću“ („The Resurrection“; 723.—763), s kojim se najjače može utvrditi naše katoličko osvjedočenje o Isusovu božanstvu.

Na koncu dodaje pisac „Epilogue“ u kojemu dokazuje, da je „Isus Krist Bog“ („Jesus Christ is God“; I.—XXV.) i poradi utemeljenja Svoje Crkve, koja i danas nadnaravnim načinom tako djeluje na ovaj svijet, kao što je i On sam djelovao, dok je u tijelu s nama prebivao.

Cini zanimivim i to, što je urešeno sa kakovih 1.000 slika, te nam pomaže da stvorimo što vjerniju i istinskiju sliku o našem Spasitelju. Slike se odlikuju svojom umjetnošću tako, da bi nam one same bile kadre podrobno prikazati „Život Isusa Krista“.

Učenost, pobožnost i istinoljubivost auktorova odrazila se na svakoj pojedinoj stranici ovog uspjelog djela. Tko ga uščita, osvjedočit će se, da ga ovaj „Život“ uzdiže i posvećuje.

Anton Lovre Gančević, O. F. M.

Anderlič dr. Vilko: Socijologija. 8° str. VIII + 120. Djakovo 1912. Cijena K 2.—

Mladi profesor socijologije u bogosl. sjemeništu u Djakovu, osjećajući potrebu ovakove knjige u hrv. jeziku, doskočio je toj potrebi i napisao djelo, za koje si je zadužio u velike cio hrvatski narod. Jer posvuda čuješ govoriti o socijalnom pitanju, svaki dan čitaš o tom, da treba socijalno pitanje riješiti, a nigdje nisi imao u kratko i jasno izloženo, kakovo je to socijalno pitanje i kako se rješava. To je eto učinjeno u ovoj knjizi, u kojoj iza kratkoga Predgovora u I. dijelu izlaže pisac temeljne pojmove socijologije. Tu se iznajprije tumači, što je zakon, pravo i moralni red; da je čovjek osoba i društveno biće; što je društvo i kolikovrsno, koja mu je svrha; kako je postala država i koji je izvor vlasti državne; kakav je socijalni organizam države, koja je svrha države i prema tomu koja zadaća i koja su njezina prava; govori nadalje o funkcijama